

nem csupán a biblikus szakemberekhez kíván szólni, hanem minden keresztényhez, akiket meg akar erősíteni hitükben, hogy „Jézus Krisztus a világ üdvözítője és megmentője” (10.).

Ezen cél eléréséhez a német egzegéta, aki elismeri és felhasználja a történet-kritikai módszer eredményeit, s tisztában van egyben annak korlátai is, egy érdekes és ugyanakkor egyszerű eszközt használ fel: azt vizsgálja, hogy a négy evangélium hogyan mutatja be Jézus személyét (lásd a könyv címe). Ugyanis mindegyik evangélista a feltámadás örömhírének fényében, a hit szemével szemléli a názáreti Jézust, és saját teológiai és lelkipásztori szempontjainak megfelelően festi le. Így az evangéliumok Jézus-ábrázolásaiban felfedezhető különbözőségek és hasonlóságok megfigyelése még jobban elmélyítheti az Isten Fiáról alkotott ismereteinket. A szerző elemzéseiben leginkább az evangéliumok végső formájából indul ki (szinkronikus módszer), de ahol szükséges, röviden felvázolja a hagyománytörténeti folyamatokat is (diakronikus módszer).

A könyvet olvasva rádöbbenhetünk Schnackenburg széleskörű Biblia-ismeretére, aki fejtegetéseit számos szentírási idézettel és hivatkozással támasztja alá. A lábjegyzetek száma a laikus olvasó számára sem zavaróan sok, lehetőséget adnak a további elmélyülésre, illetve mutatják a szerző alapos szakirodalom-ismeretét. A különböző perikópákról szóló rövid elemzések és a tematika logikus, világos felvázolása mindenképpen érdeme a műnek. Bár néha egy-egy gondolat ismétlődik, ami olykor talán csökkentheti az olvasó lendületét.

A rövid előszó és kitekintés mellett a könyv hat fejezetre oszlik. Az első fejezet a hit és a történelem kapcsolatát tárgyalja, vagyis hogyan közelíthetjük meg a történeti Jézust és a hit Krisztusát. Schnackenburg leszögezi, hogy a Palesztinában élt Jézus „nem ragadható meg a feltámasztott Krisztus nélkül” (13.). Személye a történelemhez kapcsolódik, de ugyanakkor túl is lépi azt. Igazán tehát hittel lehet megközelíteni Őt, ahogy az evangélisták is teszik.

A második fejezet a Márk evangélium Jézus-ábrázolásával foglalkozik, hiszen ez az általunk ismert legkorábbi evangélium, amelyből a többi evangélista is merít. Így az itt feltáruló Jézus-kép valószínűleg a legelsőek közé tartozik, ami a korabeli keresztények között megfogalmazódott. A szerző miután megvizsgálta Jézus nyilvános tevékenységének márki leírását (például igehirdetés, gyógyítások, ördögűzések, hatalmi tettek, epifániák, a kinszenvedés), Jézus méltóság- és fenségcímeit veszi számba (például Isten Fia, Emberfia, Messiás, a zsidók királya, Dávid fia, az Úr, az erősebb, a próféta). Végezetül Márk

krisztológiájában két pillért fedez fel: Jézus az Isten Fia és az Emberfia.

Ezt követően a német biblikus Máté evangéliumát vizsgálja. Jézus történetének a Márkhoz képest bővebb mátéi keretének bemutatása után az evangéliumban szereplő krisztológiai címet veszi szemügyre (például Isten Fia, Emberfia, Dávid fia), különös tekintettel Máté sajátosságaira: például Jézus Krisztus az ószövetségi jövendölések beteljesítője, aki Isten küldötte.

A negyedik fejezet Lukács alapvető szemléletmódját tárgyalja Jézust illetően (például Jézus, akit Isten a Szentlélek erejében küld, a kegyelem evangéliumának hirdetője, aki elvezet az üdvösségre). Nagyon érdekes a lukácsi jellegzetességek bemutatása, amely Jézust az embert tárja elénk, aki szeretettel és figyelemmel fordul a szegények, a társadalom peremére szorultak, az asszonyok felé, aki mindehhez az erőt az imádságból, az Atyával való bensőséges kapcsolatából meríti.

Ezután János krisztológiáját vizsgálja a szerző. Az evangélium alapvonásainak leírását követően János Krisztus-képét veti össze a szinoptikus evangéliumokéval. Szépen kirajzolódnak így a negyedik evangélista teológiai reflexióinak sajátosságai: Jézus a küldött, aki az Atyával egységben lévő Fiú. Ő a mennyből alászáll és az oda felemelkedő Emberfia, az eszkatologikus Próféta, az Isten Báránya, akinek preegzisztenciáját is hirdeti János.

Az utolsó fejezet érdeme, hogy Schnackenburg a részletes fejtegetések után összegzésképpen lényegre törően megfogalmazza az evangéliumokban kirajzolódó Jézus-képek eltéréseit és hasonlóságait. Megállapítja, hogy az evangélisták a hit szemével, de a történelem talaján maradvá, egységes képet alkotnak Jézus Krisztusról: „Nem a történeti Jézust ábrázoló fényképet készítették, hanem inkább festményt, amely többet és lényegesebbet mond el róla, mint vonásainak hű reprodukciója” (305.).

Véleményem szerint Rudolf Schnackenburg alapos és érdekes könyve valóban hozzájárulhat ahhoz, hogy a ma embere a Szentírást tanulmányozva, nyitottan a Szentlélek vezetésére elmélyültebb kapcsolatba kerüljön Jézus Krisztussal. (Ford. Szegedi Iván; *L'Harmattan*, Budapest, 2010)

NYÚL VIKTOR

HÚSVÉT HANGJAI. HÁROM TAIZÉI FÜZET

Három taizéi testvérnek a Szent Három Nap témájához fűzött biblikus katekéziséből összeállított kötetet adott közre a Bencés Kiadó, saját lelkiségi sorozatának újabb kiadványaként. Egyikük, az amerikai John testvér neve eddig sem lehetett is-

meretlen a magyar olvasóközönség számára, hiszen több könyve is megjelent már magyar fordításban, s a taizéi testvérek között is az egyik legismertebb kortárs biblikus teológusnak számít. A kötetben szereplő társai, Pierre-Yves és Luc testvér szintén közismert személyek a közösségen belül, aktív szerepet vállalva a bizalom záránokútjaiként ismertté vált vitálgatóközök szervezésében és kommunikációjában.

A 14 eddig megjelent taizéi füzet közül háromból kiadott rövidke kötet egyetlen témához kapcsolva igyekszik bepillantást engedni a taizéi közösség spirituális hagyományába. A kereszt teológiájának és a Feltámadás titkának szerves egységben végigvezetett elmélkedése a három önálló szerző mögött egy jól körvonalazott, összefüggő lelkeségbe nyújt bevezetést. A témák (kereszt, bűn, áldozat, halál, megszabadulás) közérthető teológiai vizsgálata klasszikus módszertani elemekkel, így például némi etimológiával, teológiai asszociációval, szentírasi párhuzamokkal igyekszik belsővé tenni a húsvéti események titkához társítható kérdéseket vagy épp paradoxnak ható emberi élethelyzeteket. Ennek megfelelően kerülnek előtérbe mindhárom szerző esetében a taizéi lelkeség kulcsfogalmai, mint a szolidaritás, az egység, a bizalom, az önzetlenség, a szemlélődés. Az első két elmélkedés részben biblikus alapú, részben személyiség-centrikus témavezetése után Luc testvér a Három nap fontosabb szereplőinek megszövegéből vizsgálja meg a történéseket, monológokba foglalva a jézusi sorshoz való hozzáállást, a hit lehetőségét, vagy épp a hit akadályát. Lényegében mindhárom elmélkedés paradoxonokat akar feloldani. A kereszt kettős értelme, mint a megalázás, a kudarc és a megdicsőülés, a megszüntetés eszköze, vagy a bűn és a bűntől való megszabadítás jelképe a monológokban olvasmányosan közérthetővé teszi számos, egymástól gyökeresen eltérő nézőpontból a látszat mögé tekintő ember megvilágosodását, illetőleg a belátás hiányát. A csúcspont pedig az Atyaisten értelmező, vigasztaló, támogató vallomásaként a Jób könyve végén található isteni feloldásra emlékeztet.

A taizéi füzetek lényege saját meghatározásuk szerint a hit forrásaihoz vezetni a keresztényeket, elsősorban a fiatalokat, reflektálva az élet modern és súlyos kérdéseire. Hermeneutikai köre egy eleve adott spirituális hagyomány, amelynek belső terébe kell érkezni ahhoz, hogy valaki értse a válaszok és utalások jelentését, hogy megélje a kiváltható hatást. A képviselt spiritualitás korszikos jelentősége mellett ez adja a látszólagos nehézséget is. Taizé ihletettsége nem a szavak és meglátások, a világosan megfogalmazott önálló

üzenetek, egyfajta közérthető és „populáris” teológia közvetítésében áll, amely bárhol, bármilyen körülmények közt értelmezhető, hanem egy történelmileg kiforrott jelenségben, a béke és a kiengesztelődés megélésében, egy misztikus jellegű globalizációban. Taizé valóságával előbb kell találkozni, mint a füzetek gondolatvilágával. Mert ezek a gondolatok a kívülálló ember számára könnyen találhatnak elutasításra, s hatnak szép, de kissé naivan világidegen, meggyőzésre alkalmatlan levezetéseknek. Pierre-Yves testvér témakifejtése nem az oksági logika ráolvasó technikáját alkalmazza, amellyel a politikai média nap mint nap körülveszi az embert, és Luc testvér monológjaiban sem szabad irodalmi értékű, pszichoanalitikus mélységekbe ágyazott karakterrajzokat keresni. Mindegyik elmélkedésben Taizé esztétikája és szimbolizmusa tükröződik. Mert Taizé elsősorban egy hely, egy „axis mundi”, a világ egy új szakrális pontja, valami közvetlenül megélhető audiovizuális tapasztalat a Krisztushívők közösségében, a modern hierophánia nemes formája, és számtalan vallási élményt kereső fiatal találkozása a közös keresztény hagyománnyal egy zárandokfaluban, amely hangulatával képes évről-évre betörni a metropoliszokba is, de igazi valóságát mégis önmagában mutatja fel, a központban, egy kis burgundiai településen. Taizé teológiai esztétikájában nem létezik racionális elvontság. Üzenetét ugyanaz a szépség jellemzi, mely leválaszthatatlan rítusának, oratóriumai térrendezésének, a színek és fények tudatos alkalmazásának és meditatív dallamvilágának hatásától. Taizé jelensége felbonthatatlan, csak együtt érvényesül. Ennek megfelelően a három testvér katekézise sem tipikus anyegény gondolatmenet, nem a szerzői eredetiség minősíti, inkább hiteles képvisellete és példája egy egész világot átfogó felismerésnek, amely több mint fél évszázada biztos bázison áll és a világháborúk utáni nemzedékek számára hidat jelent a kereszténység önazonosságának régi és új formái között felekezeti határokat meghaladva.

Somorjai Gabi gondos fordítása stilisztikai hűséggel adja vissza a szerzők nyelvének és gondolatszerkesztésének egyszerűségét, változatlan formában hat belőle az eredeti lelkeség. Kellemesen olvasmányos, mindazonáltal pontosan érzékelteti az elmélkedések célját: nem az értelmet, hanem a szívet akarja meggyőzni, teológiai síkon is megerősítve egy mustármagnyi kezdeményezésből időközben terebélyes növénygyé lett spirituális tapasztalat értékeit. (Ford. Somorjai Gabi; *Bencés Kiadó*, Pannonhalma, 2011)

LISZKAI TAMÁS